

**BO`LAJAK MUTAXASSISLARDA AMALIY
FAOLIYATGA YO`NALTIRILGAN
KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA
ZAMONAVIY METODLARDAN FOYDALANISH**

Turakulova Feruza Aminovna
Qo`qon davlat universiteti v.b. dotsenti

Annotatsiya: mazkur maqolda bo`lajak mutaxassislarda amaliy faoliyatga yo`naltirilgan kompetensiyalarini shakllantirishda zamonaviy metodlardan foydalanishning mazmun-mohiyati va ahamiyati to`g`risidagi fikrlar bayon etilgan.

**Kalit so`zlar:** kompetensiyaviy yondashuv, amaliy ko`nikma, malaka, zamonaviy metodlar, tanqidiy fikr, amaliy topshiriqlar

Аннотация: в данной статье представлены идеи о сущности и важности использования современных методов в формировании компетенций, ориентированных на практическую деятельность, у будущих специалистов.

Ключевые слова: компетентностный подход, практические навыки, компетенция, современные методы, критическое мышление, практические задачи

Abstract: This article presents ideas about the nature and importance of using modern methods to develop practical competencies in future professionals.

Key words: competency-based approach, practical skills, competence, modern methods, critical thinking, practical tasks

Bugungi kunda ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv alohida ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur yondashuvning asosiy mohiyati o`quvchining nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko`nikma va malakalarini ham rivojlantirishdan iboratdir. Zamonaviy jamiyatda insonning muvaffaqiyati ko`pincha uning olgan bilimlari hajmi bilan emas, balki ushbu bilimlardan amaliy vaziyatlarda foydalana olish darajasi bilan belgilanadi. Shu sababli zamonaviy metodlar orqali shakllantirilayotgan kompetensiyalar bo`lajak mutaxassislarni kelajakdagi kasbiy

faoliyatida muhim o‘rin tutadi. Bunday metodlar bo‘lajak mutaxassislar muammolarni tahlil qilish, qaror qabul qilish, muloqot qilish va yangi sharoitlarga moslashish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Bugungi mehnat bozori tez o‘zgarayotganligi sababli zamonaviy metodlarning amaliy ahamiyati yanada ortib bormoqda. Fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi, raqamli iqtisodiyotning kengayishi hamda kasblarning mazmun va shakli o‘zgarib borayotgani ta’lim tizimidan yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Zamonaviy ish beruvchilar nafaqat nazariy bilimlarga ega bo‘lgan mutaxassislarni, balki muammolarni mustaqil hal qila oladigan, tanqidiy fikrlaydigan, jamoa bilan samarali hamkorlik qila oladigan, raqamli texnologiyalardan unumli foydalana oladigan va o‘z faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirib boradigan kadrlarni talab qilmoqda. Shu sababli zamonaviy ta’lim metodlari yoshlarni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlashning muhim vositasiga aylanmoqda.

Zamonaviy metodlar bo‘lajak mutaxassislarda amaliy faoliyatga yo‘naltirilgan kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. An’anaviy ta’lim tizimida ko‘proq nazariy bilimlarni o‘zlashtirishga e’tibor qaratilgan bo‘lsa, zamonaviy metodlarda bilimlarni amaliyot bilan bog‘lash asosiy maqsadlardan biri hisoblanadi. Bo‘lajak mutaxassislar loyihalar ustida ishlash, amaliy topshiriqlarni bajarish, real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish va muammolarga yechim topish orqali o‘z bilimlarini amalda qo‘llashni o‘rganadilar. Bunday yondashuv ularda kasbiy faoliyat davomida zarur bo‘ladigan mustaqillik, tashabbuskorlik va mas’uliyat kabi sifatlarni rivojlantiradi.

Loyiha asosida o‘qitish metodlari ayniqsa samarali hisoblanadi. Ushbu metod orqali o‘quvchilar ma’lum bir muammo yoki mavzu yuzasidan izlanish olib boradi, ma’lumotlarni to‘playdi, tahlil qiladi va yakuniy natijani taqdim etadi. Bu jarayonda ular axborot bilan ishlash, vaqtni boshqarish, jamoada hamkorlik qilish va o‘z fikrlarini asosli ravishda himoya qilish ko‘nikmalarini egallaydi. Mazkur

ko'nikmalar esa zamonaviy mehnat bozorida eng talab yuqori bo'lgan kompetensiyalar qatoriga kiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy metodlar o'quvchilarning kommunikativ salohiyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Bugungi global iqtisodiyot sharoitida samarali muloqot qilish, jamoada ishlash va turli madaniyat vakillari bilan hamkorlik qila olish muhim ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar, guruhli ishlash va bahs-munozaralar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini aniq ifodalash, boshqalarning qarashlarini hurmat qilish va umumiy maqsad sari birgalikda harakat qilishni o'rganadilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyat qozonishiga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi ham zamonaviy metodlarning amaliy ahamiyatini oshirmoqda. Hozirgi kunda deyarli barcha sohalarda axborot texnologiyalaridan foydalanish talab etiladi. Shu sababli ta'lim jarayonida raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning texnologik savodxonligini oshiradi va ularni zamonaviy ish muhitiga moslashtiradi. Elektron platformalar, onlayn ta'lim resurslari, sun'iy intellekt vositalari va virtual laboratoriyalar bilan ishlash tajribasi o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ustunlik hisoblanadi.

Zamonaviy metodlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarda uzluksiz ta'lim olish ehtiyojini shakllantiradi. Hozirgi davrda bilimlar juda tez yangilanib bormoqda va inson o'z kasbiy faoliyati davomida doimiy ravishda yangi bilim va ko'nikmalarni egallab borishi zarur. Zamonaviy metodlar o'quvchilarni mustaqil izlanishga, yangi ma'lumotlarni o'rganishga va o'z ustida ishlashga o'rgatadi. Bu esa ularning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini oshiradi hamda kasbiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy metodlarning amaliy ahamiyati nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda, balki yoshlarni zamonaviy mehnat bozori talablariga mos ravishda tayyorlashda ham namoyon bo'ladi. Ular bo'lajak mutaxassislarda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik,

kommunikativ madaniyat va raqamli kompetensiyalarni shakllantirib, kelajakdagi muvaffaqiyatli kasbiy faoliyat uchun mustahkam zamin yaratadi.

Zamonaviy metodlar ta’lim sifatini baholash tizimiga ham yangi yondashuvlarni olib kirmoqda. Endilikda faqat yakuniy natijalarni baholash emas, balki bo’lajak mutaxassislarning butun o’quv faoliyati davomida erishgan yutuqlarini monitoring qilish muhim hisoblanadi. Formativ baholash, elektron portfoliolar va raqamli kuzatuv tizimlari o’quvchilarning rivojlanishini muntazam tahlil qilish imkonini bermoqda. Bu esa ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish va har bir o’quvchiga individual yondashuvni ta’minlashga xizmat qiladi.

Kelajakda zamonaviy metodlarning ahamiyati yanada ortishi kutilmoqda. Sun’iy intellekt, virtual reallik, kengaytirilgan reallik va adaptiv ta’lim texnologiyalarining rivojlanishi natijasida o’quv jarayoni yanada shaxsiylashtirilgan va samarali tus oladi. Xalqaro tashkilotlar ta’limning kelajagi inson omili, texnologik imkoniyatlar va etik tamoyillarning uyg’unligiga bog’liq ekanligini ta’kidlamokda. Zamonaviy metodlarning asosiy maqsadi texnologiyalarni ta’limga tatbiq etish emas, balki ular yordamida inson salohiyatini to’liq namoyon etish uchun qulay sharoit yaratishdan iboratdir.

Zamonaviy metodlarning nazariy va amaliy jihatlari bugungi ta’lim tizimining rivojlanishida muhim o’rin egallaydi. Ular ta’lim sifatini oshirish, bo’lajak mutaxassislarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, innovatsion faoliyatga tayyorlash va zamonaviy jamiyat talablariga mos kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ta’lim jarayonida zamonaviy metodlardan foydalanish o’quvchilarning faolligini oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi hamda bilimlarni amaliyot bilan bog’lash imkoniyatini yaratadi. Natijada bo’lajak mutaxassislar nafaqat nazariy bilimlarni egallaydi, balki ularni turli hayotiy va kasbiy vaziyatlarda qo’llash ko’nikmalariga ham ega bo’ladilar.

Zamonaviy metodlarning afzalligi shundaki, ular bo’lajak mutaxassislarni ta’lim jarayonining markaziga qo’yadi. Bunday yondashuv orqali har bir bo’lajak

mutaxassisning individual qobiliyati, qiziqishi va ehtiyojlari hisobga olinadi. Bo`lajak mutaxassislar o`z fikrini erkin ifodalash, muammolarni tahlil qilish, jamoada ishlash va qaror qabul qilish kabi muhim kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo`ladilar. Ayniqsa, interfaol metodlar, loyiha asosida o`qitish va muammoli ta`lim texnologiyalari yoshlarning ijodiy fikrlashi hamda innovatsion yondashuvlarini shakllantirishda samarali vosita bo`lib xizmat qilmoqda.

Bugungi globallashuv sharoitida mehnat bozori talablarining o`zgarishi ta`lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo`ymoqda. Endilikda jamiyatga faqat bilimli emas, balki o`z bilimlarini amaliyotda qo`llay oladigan, yangi sharoitlarga tez moslashadigan va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko`nikmasiga ega bo`lgan mutaxassislar zarur. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy metodlar yoshlarni kelajak kasblariga tayyorlashda, ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta`minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli transformatsiya va sun`iy intellekt davrida ushbu metodlarning roli yanada ortib bormoqda. Elektron ta`lim platformalari, raqamli resurslar, virtual laboratoriyalar va sun`iy intellekt asosidagi o`quv tizimlari ta`lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, bo`lajak mutaxassislarga individual yondashuvni ta`minlash imkonini bermoqda. Shu bilan birga, texnologiyalarni ta`limga joriy etishda pedagogik maqsadlar va inson omilining ustuvorligini saqlab qolish muhim hisoblanadi. Chunki haqiqiy ta`lim jarayoni faqat axborot olish bilan emas, balki tafakkur qilish, tahlil etish va yangi bilimlar yaratish bilan belgilanadi.

Xulosa qilib aytganda, bo`lajak mutaxassislar bilimi, ko`nikmasi va malakalari zamon talablariga javob beradigan darajada bo`lishini ta`minlash maqsadida pedagog xodimlarga yuklangan vazifalar nihoyatda salmoqli va mas`uliyatlidir. Bu vazifani ado etish uchun pedagog xodimlar oliy ta`lim muassasasida mehnat qilar ekan, doimiy ravishda o`z ustilarida mustaqil ishlashlari, malakalarini oshirib borishlari va ilmiy ijodiy izlanishlari zarurdir. Davlat ta`lim standartlari talablarini bajarish majburiyligi nuqtai nazaridan ham pedagog hodimlar

boʻlajak mutaxassislarning kasbiy kompetentlik darajasini davr talabiga mos kelishi muammosiga yechim topishning ijobiy hal etilishida taʼlimning zamonaviy metodlari va innovatsion yondashuvlarga asoslanish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Innovasion taʼlim texnologiyalari / Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., Toʻrayev A.B. – T.: “Sano standart” nashriyoti, 2015. – 81-b.
2. Ishmuhamedov R.J. Innovasion texnologiyalar yordamida taʼlim samaradorligini oshirish yoʻllari / Oʻrta maxsus, kasb-hunar taʼlimi muassasalari oʻqituvchilarining malakasini oshirish va qayta tayyorlash fakulteti tinglovchilari, akademik lisey va kasb-hunar kollejlari oʻqituvchilari uchun uslubiy tavsiyalar. – T.: TDPU, 2004.
3. Yoʻldoshev J.Gʻ., Usmonov S. Ilgʻor pedagogik texnologiyalar. – T.: Oʻqituvchi, 2004.
4. Pedagogika: 1000 ta savolga 1000 ta javob / Met. qoʻll. U.I.Inoyatov, N.A.Muslimov, M.Usmonboyeva, D.Inogʻomova. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2012. – 193 b.
5. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Qarshi.: Nasaf, 2000.
6. Roʻziyeva D., Usmonboyeva M., Holiqova Z. Interfaol metodlar: mohiyati va qoʻllanilishi / Met.qoʻll. – T.: Nizomiy nomli DTPU, 2013. – 115 b.
7. Musurmonov R. Taʼlim faoliyati sharoitida oʻqituvchi va oʻquvchilar oʻrtasidagi nizolarning oldini olish – taʼlim samaralidorligi omili. Academic research in educational sciences volume 2 | issue 4 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723